

NUMMER
1 - 2020



GNISTAN

Medlemstidning för Dickursby Ungdomsförening

FRÅN FÄDER ÄR DET KOMMET TILL SÖNER SKALL DET GÅ, SÅ LÄNGE SVENSKA HJÄRTAN ÄNNU I NORDEN SLÅ.

Ordförandes RUTA



@DickursbyUF



Det nya året på DUF har inletts. Vi har under förra året funderat på vilka "nya" aktiviteter som skulle intressera medlemmarna och provat på både föreläsning och teaterresa med riktigt bra resultat. Under våren startar vi också två klubbar för unga: Streetdance kurs och dramaklubb.

Jag hoppas att alla som har idéer för och önskemål om verksamheten hör av sig!

För att bättre nå alla har vi beslutat komplettera Gnistan med ett snabbare och lättare nyhetsbrev per email. Nyhetsbrevet fick efter en tävling namnet e-Gnistan på förslag av Hilikka Aura. Vi har redan skickat ut ett antal sådana, om DU inte har fått det beror det antingen på att vi inte har din email adress eller på att brevet hamnat i din skräppost. Sök i så fall igenom din post efter e-Gnistan och när du hittar det så högerklicka på det och välj att detta är ett "viktigt mail".

I fjol renoverades köket i Linda och ett mindre fuktläckage i andra våningens yttervägg. I år kommer vi att renovera dagisets båda badrum. Under åren har mycket jobb lagts på att underhålla huset och det är glädjande att se hur det fortfarande fungerar utmärkt som dagis.

I tiderna var bl.a. Börje Sällström aktivt med och startade dagisprojektet som resulterade i huset Linda. Sedan fortsatte ha att sköta föreningens ekonomi ända till i fjol. Tack vare dem som då hade visionen och satte ner väldigt mycket tid på föreningen och Linda så fick vi ett svenskspråkigt dagis och nu står vi på en solid ekonomisk grund.

Som tack för allt utnämndes Börje Sällström till hedersmedlem i DUF på årsmötet ifjol, en eloge som han verkligen är värd!

En annan som uppmärksammades i fjol var Mona Lanaéus, vår långvarige ordförande. Vi utnämnde henne till hedersordförande och NSU tilldelade henne hederstecknet i silver.

Händelsekalender

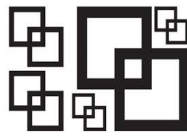
Föreningens årsmöte kommer att hållas 15.3 kl. 16. Efter mötet ordnar vi en spelkväll med lite servering.

Den 15.4 går vi på Svenska teatern och ser ett gästspel från Riksteatern i Sverige: "Man får väl ställa upp". En glesbyggsfars om svårigheterna att upprätthålla många föreningar med samma människor, skriven och regisserad av Adde Malmberg. Anmäl er senast 15.3 till duf@duf.fi

Föreningens höst kick-off blir lördagen den 12.9. Reservera den redan nu, vi kommer att ha en middag med Visans vänner!

Melker

PS. det är ännu många vars e-post adress saknas från medlemsregistret! Vi behöver e-post adresserna för att snabbare och effektivare nå er. Meddela den snarast till duf@duf.fi



Dansdax!

DUF Square Dancers dansar varje söndag mellan 13.00-17.30 på nivåerna Advanced 1—Challenge 1

DUF Square Dancers åker till Petroskoj i sommar! Vill du komma med? Resan går av stapeln 25.-29.6.2020

Vi åker med buss och kommer att ha lediga platser i bussen. Vi erbjuder föreningens andra medlemmar möjlighet att följa med oss på denna resa.

- **To 25.6.** är resdag (restid med buss från Vanda till Petroskoi ca 10 h).
- **Fr 26.6.** besöker vi Kizhi museum (<https://kizhi.karelia.ru/info/en/about/the-museum-on-kizhi-island>) (inträde och båtresan betalas på plats).
- **Lö – sö 27.-28.6.** kommer square dansarna att ha dansdagar, de som inte dansar, kan utforska staden på egen hand.
- **Må 29.6.** blir det hemfärd.

Kostnad för resan ca. 600-700 € (inkl. 4 nätter på hotell, gruppvisum och buss).

För bussresan kommer vi att ansöka om understöd, så den slutliga summan kan bli lägre, beroende på hur mycket understöd vi får.

Mera info och anmälningar: kaj@hkw-maalipalvelu.fi

Anmälan är inte bindande i detta skede, men vi vill gärna veta ca antal resande.

<https://kizhi.karelia.ru/info/en/>

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Petroskoi>



Medlemsavgift

Bästa medlem, det är igen dags att betala medlemsavgiften till föreningen.

Medlemsfakturan skickas skilt per e-post eller som brevpost ifall du inte har givit e-post adressen till föreningen

För medlemsavgiften får du bl.a. tidningen Gnistan två gånger per år.

Om du inte längre vill vara medlem i föreningen, vänligen meddela om det skriftligen till duf@duf.fi eller per telefon till någon i styrelsen.

Vår disponent **Rainer Lanaeus** skall avsluta sin verksamhet i DUF:en. Han började 1989 tillsammans med Linda, där det krävdes mera tekniskt kunnande än gamla Helsinggård. År 2004 blev Helsinggård också en del av jobbet. Troligen blev Rainer "miljöskadad" av Mona för han engagerade sig mycket utöver det normala i sin verksamhet. Talkarbeten utan Rainers grillkorv var inte att tänka på. Personalen på Linda vande sig att ringa Rainer för varje liten småsak.

DUF hade den utomordentliga turen att ha en disponent, som till professionen hade att sköta färgfabrikens fastigheter. Hans kontaktnät inom service blev enormt stort och kunnandet räckte till på många områden. Det, att våra byggnader har hållits i gott skick, är till stor del Rainers förtjänst.

Mycket välkomna till Helsinggård för att begå Svenska Dagen i Helsing-Tusby UF:s regi. Huset heter Helsinggård av den anledningen, att det år 1913 skulle bli ett litet centrum i socknen, med bibliotek och Svenska Odlingens Vänner. Huset heter inte Solbacken eller Björkhem, eller annat lokalt.

En svag kontakt till Svenska dagen hittar vi också på orten. Herrar Hjalmar Schildt och Mauritz Hallberg köpte år 1885 linoljetillverkningen i Dickursby, som blev färgfabrik under namnet Schildt & Hallberg. Hallberg hade en syster Hilma, som gifte sig med affärskompanjonen Schildt. Det var Hilma Schildt som tog initiativet till den första svenska dagen, som firades nationellt första gången år 1908. Familjen bodde troligen i Helsingfors, men vi ser kontakten till Dickursby.

Då vi är på Helsinggård vill jag ta fasta på texten ni ser här ovanför scenen.

”Från fäder har det kommit, till söner skall det gå, så länge svenska hjärtan ännu i Norden slå”.

Vad är det som kommit och till vem skall det gå? Då huset byggdes fanns scenen på motsatta, norra väggen, och där fanns ingen text. Scenen flyttades hit år 1945 och då har vi texten. Det låter ju som en släng av ”ärans och hjältarnas språk”. Kanske den var omöjlig ännu i det finska storfurstendömet år 1913 och anslog på fosterländska strängar efter krigsslutet 1945. Vem som tog beslutet om texten har jag inte lyckats reda ut. Då Nordiska Muséets byggnad i Stockholm invigdes år 1907 ser vi texten på en pelare vid ingången. Den slutar med ”så långt som unga hjärtan ännu i Norden slå”. Anna Sandström antyder i en skrift år 1894, att Erik Geijer skulle ha skrivit något liknande år 1847. Då var ju Sverige i full fart med sin raslära och hjältehistoria.

Om texten är en idé för ungdomsföreningsrörelsen måste vi se den i tidsperspektivet då ungdomsföreningarna startade, på 1890 talet. Enligt en av våra tidigare festtalare, FD Aapo Roselius, startade den svenskspråkiga ungdomsföreningsrörelsen ur ett behov att skapa ett eget rum, då Finland började utvecklas och den finskspråkiga befolkningen tog plats. Den svenskspråkiga överklassen levde sitt eget liv och här fick den svenskspråkiga allmogen en egen plattform. Personligen tycker jag att namnet allmogeförening suttit bättre, men då var ungdoms- och utbildningsidealet starkt och föreläsningar var mycket vanliga på mötena.

Med obligatorisk läroplikt år 1921 och övrig samhällsutveckling, med specialföreningar i alla branscher som tidigare fanns inom UF, har idén om rörelsen som bildningsideal blivit otydligare.

Så vad skall gå vidare? Alla ungdomsföreningar har upplevat glansperioder, men många kämpar idag med brist på medlemmar. Flera lokaler är svåra att underhålla. Vi har åtta föreningslokaler i det gamla Helsing. I Esbo/Alberga jobbar UF för att sälja en tomt för investering i ett stort allaktivitetshus. För de flesta föreningar gäller det att upplåta sin lokal för verksamhet på svenska, och det är något att föra vidare.

Text här på Helsinggård passerar över 200 personer huset varje vecka i någon aktivitet. Föreningarnas interna verksamhet består ofta i gemenskap och fester med medlemmarna. Samtidigt med ungdomsföreningen grundades här i Helsinge föreningen Svenska småbruk och egna hem samt Svenska odlingens vänner i Helsinge. De är båda föreningar som minsann drivit de svenska ärendena vidare. Om dem får vi höra av dagens festtalare kammarrådet Mikael Westerback.



**Festtal vid Svenska Dagen festen den 6. 11. 2019
arrangerad av Helsing-Tusby UF på Helsinggård
hållet av Svenska Odlingens i Helsinge rf ordförande,
kammarrådet Mikael Westerback:**

Svenska Odlingens Vänner i Helsinge och Hertonäs gård — i går och i dag

Bästa helsinge- och tusbybor, mina damer och herrar,

Ett pistolskott brinner av — Hertonäs gårds ägare, lantbruksrådet John Bergbom faller död ned framför sin hustrus fötter. Mördarna flyr. Det var den andra godsägaren som rödgardisterna mördade i frihetskriget — inbördeskriget — självständighetskriget. Den första var lantbruksrådet Kordelin på Mommila den 7 november 1917. Det här skedde 10 dagar senare för i dagarna 102 år sedan. Den tragiska händelsen som mottogs med bestörtning i hela landet hade bara en ljusglimt. Änkan Helene Bergbom f. Gripenberg donerade 1 1/2 år senare gården till SOV vilket kom att få stor betydelse i Helsinge och har det ännu i dag.

Men vi backar litet i tiden till 1906. Efter mordet på den förhatliga generalguvernören Bobrikoff 1904 och återkallandet av februarimanifestet av år 1905 blev det igen möjligt att grunda föreningar i Storfurstendömet.

De svenskspråkiga kände sig trängda och hembygdskänslan började spira. 1906 grundades bl.a. SOV och SFP, åren därpå flera svenskspråkiga hembygds- och ungdomsföreningar i Helsinge. Intressant är att det långt var samma personer i dessa föreningar. Edvard Blomqvist blev den första ordföranden för SOV men var också med i SFP och grundade Svenska småbruk och egna hem 1908. Eric von Rettig, SFP ordföranden var med i dessa föreningar osv. SOV och SFP i Helsinge hade ofta identiska styrelser, de sammanträdde till årsmöte samma dag, den ena kl.5 o den andra 6. Annonserna var efter varandra i tidningen och revisionsberättelserna skrivna på samma papper. Vissa icke officiella men dock kontakter mellan helsingeföreningarna och SFP finns ännu i våra dagar. Min företrädare som ordförande, bitr. stadsdir. Sten-Olof Westman träffade mig på SFPs partidagar och lockade mig med i SOV trots att jag inte hade annan bakgrund här i bygderna än att min morfars mor var född på Mariefors gård i Tusby och det kanske passar att nämna här på Helsinge-Tusbys fest.

SOV grundades alltså 1906 av privatpersoner. Syftet var hembygdsverksamhet. Man samlade in allmogeföremål, ordnade sångfester och möten. Det behövdes en klubblokal. Samarbete inleddes med DUF och Helsinggård byggdes. Vid invigningen 1913 festtalade SOVS ordf. Blomqvist. Det är därför hedrande men litet nostalgiskt att jag i dag som hans sentida efterträdare kan stå här och tala i samma sal. Detta hus visade sig ändå vara för litet för båda föreningarna och den skola som också var inhytt här varför DUF köpte in SOVS del 1918. Men vi fortsatte att ha möten här i huset en tid framöver och sal kallas väl ännu Odlingens rum

För SOVS del löste sig utrymmesfrågan som jag nämnde inledningsvis så att Hertons gård kom i föreningens ägo redan följande år. Hertons var stort, c. 17 fastigheter, ett område på 14 ha med två jordbrukslotter och två parker. Ytterligare donerades 200.000 mk för underhållet. Ett hembygdsmuseum skulle inrättas och parkerna vara öppna för allmänheten. Där var många turer i långdansen till de museer som visas i dag. Jag säger museer eftersom karaktärshuset är ett nyländskt herrgårdsmuseum och Knusbacka bondgård visar hur en 1700tals allmoge levde. Den hämtades från Box i Sibbo på 1920-talet. Samtidigt hämtades en kvarn från Täkter gård i Bromarf. Kvarnen har blivit ett landmärke för gården. Också restaurangen heter Gamla Kvarnen. I karaktärshuset visas i nedre våningen familjen

Bergboms inredning som den var på 1880-talet fram till 1917. Det var amiral Cronstedts barn som sålde gården till landskamreraren CG Bergbom från Uleåborg 1880 Hans son John övertog senare gården. I övre våningen visas Cronstedts 1700-tals inredning med möbler, porslin, silver och glas. Cronstedt inköpte Hertons efter kapitulationen av Sveaborg, lät bygga karaktärshuset på den gamla porslinsfabrikens första våning efter Pehr Granstedt ritning och anlade parkerna. Han är begravd i sitt mausoleum på Helsinge kyrkogård.

På Knusbacka visas allmogemremålen och ordnas program för skolbarn och pensionärer. Åkrarna brukas av en s.k. citybonde som ekologiskt odlar mycket av det man förr hade; potatis, sparris, kålrötter, morötter, lök, rödbeta osv.

Några ord ännu om SOV. Verksamheten med möten, hembygdsfester och samlande av allmogeföremål flyttade förstas till Hertons. Sångfester ordnades fram till 1970-talet då trafiken började störa sången. Skriftutgivningen fortsatte. Hultins: Helsinge svenska församlings historia utgavs, sedan Nikanders: Byar och gårdar i Helsinge 1916 med en andra upplaga 1975 där vår tidigare intendent och hertonäskännaren, professor Bo Lönnqvist skrivit ett komplement om tiderna fram till 1970-talet, Nikanders: Bondens liv i det gamla Helsinge 1931 med en nyttgåva 1987, SOVS historia om de första 100 åren rätt nyligen författad av vår tidigare intendent, magister Sigbritt Backman, doktorsavhandlingen om Cronstedts hem skriven av Christina Bäcksbacka bekostades av oss. Slutligen utkom Hertons gårds historia i skilda volymer på svenska, engelska och finska också skrivna av Sigbritt Backman.

Föreningen som i början hade närmare 300 personmedlemmar noterade att medlemstalet anefter sjönk. 1938 tilläts några helsingeföreningar att bli medlemmar; bl.a. Sottungsby uf, Kyrkoby uf, Malms sv. uf och Föreningen Treväplingen. I dag är det främst styrelsemedlemmarna som samtidigt är föreningsmedlemmar. De representerar ganska långt de här föreningarna. SOV verkar i dag närmast som en stiftelse. Men en styrelsemedlem som avgår ur styrelsen blir förstärkt kvar som föreningsmedlem. Ekonomin i en liten svensk förening är alltid problematisk men vår ekonom Yngve Lindberg sköter kassan och börsportföljen väl. 15 tak att underhålla kostar; tak bokstavligen för vi måste nyss förnya vagnslidrets tak. Det gällde drygt 400 m² och kostade över 100.000 €. Parken sköter

Helsingfors stad om trots att den är vår privata och det kostar staden ett par hundra tusen €/år.

Vi får också ibland understöd från t.ex. Aktiastiftelsen i Vanda, Stiftelsen Tre smeder i Helsingfors och Museiverket. Det som kunde understrykas särskilt väl i dag är att det i våra stadgar står att om SOV upplöses egendomen tillfaller Helsinge-Tusby ungdomsförbund r.f. Men vi har naturligtvis inte tänkt ge upp. Och det är inte vårt fel att Statsrådet 1946 beslöt ändra kommungränserna så att Helsingfors fick bl.a. Hertons, Botby, Brändö, Drumsö, Hoplax, Haga. Vi är dock ännu en helsingeförening och ska så förbli och vi ser med tillförsikt på framtiden!

Hertons gård med museer och park är värd ett besök. Här har min tid begränsats eftersom vi har så många fina programpunkter i kväll. Men jag kan som en liten skänk meddela att ifall Helsinge-Tusby uf för sina medlemmar ordnar en utfärd till Hertons är ni välkomna som gäster och blir bjudna på museibiljetten och får en längre guidning om särskilt Hertons gård än jag har kunnat ge idag.

Jag får till slut önska en god fortsättning på Svenska Dagen festen.